

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Jakobs adventsverwachting

"Op Uw zaligheid wacht ik, HEERE!"

Genesis 49:18

Vader Jakob slaapt niet. Hij is ook nog niet ingeslapen; al is dat dichtbij. Hij hoort in de verte kerstklokken luiden, klokken die spreken van zaligheid. Dat brengt hem tot de hoogste geloofsactiviteit: verwachting. "Mijn ziel vol angst en zorgen, wacht sterker op de Heere dan wachters op de morgen; de morgen, ach wanneer?" Hij is zo adventskind geworden.

Jakob gaat sterven. Eer zijn heengaan komt, roept hij zijn twaalf zonen. Ze schikken zich weldra om het bed van vader Jakob heen. Ieder krijgt een zegen. "Door het geloof heeft Jakob gezegend, en heeft aanbeden", zegt de Hebreeënbrief. Hij wordt profetisch verlicht, en daarom profeet, verkondigde Gods Woord. Dat Woord - Gods gedachten zetten hem zelfs in de hoogste verwondering. Ruben - hij is de eerstgeborene, doch hij is de stamvader van Christus niet. Ook Simeon en Levi niet. De vierde is het: "Juda, gij zijt het". Dat is wat voor een mens die altoos zijn eigen gedachte heeft, gedachten waarmee Gods gedachten dan zouden moeten overeenstemmen. Leert u hier dat Gods gedachten anders zijn dan de onze, en soms dwars tegen ons begeren ingaan.

Na Juda worden Zebulon en Issaschar gezegend, en vervolgens Dan. Doch voordat Jakob zijn handen legt op Gad, roept hij uit: "op Uw zaligheid wacht ik, HEERE!" Wonderlijk is dit, zo opeens tussen de profetieën en zegeningen door.

We worden nieuwsgierig. U stelt de vraag: waarom hier! 't Zou begrijpelijk geweest zijn als Jakob dit had uit-

geroepen na de profetie over Juda. 't Zou daar naar ons inzicht beter op z'n plaats zijn geweest. Die uitroep na de profetie over Dan lijkt een misplaat-sing.

Dat er verband is met het voorafgaan-de moet zonder meer gezegd worden. Maar wat is dan dit verband? Sommigen denken dat Jakob heeft gezien die nakomeling van Dan: Judas. Jakob zou dan met zijn uitroep hebben uitgedrukt dat hij geen zaligheid begeerde in een niet-rechte weg, een weg van verraad, maar slechts de zaligheid van en door God, de zaligheid door de Slangenvertreder, Jezus Christus. Echter - leest u ergens in de Bijbel dat Judas uit de stam Dan is voortgekomen? We zullen moeten oppassen voor veronderstellingen.

Van Dan gaat een sprake uit voor Jakob. De geboorte van Dan spreekt van twist in Jakobs huis. Er is de miskenning van Lea en de jalouzie van Rachel. Dan is het onechte kind, geboren uit Bilha, de dienstmaagd van Rachel. Doch er is hier meer. Jakob profeteert: Dan zal zijn als een slang. In Dan ziet hij een slangenaar, sluwheid, geniepigheid, bedriegelijkheid, onoprechtheid. Dit zien schokt Jakob tot in het diepst van zijn ziel. Waarom? Wel - ik denk dat Jakob zijn eigen beeld ziet. Dan is voor hem als een spiegel. Hij ziet zichzelf: de bedrieger, de leugenaar. De zegen komt hem niet toe. Die heeft hij door list en bedrog naar zich toegehaald. Hier scheurt Jakobs geweten open. Hier gaat alles onder Jakobs voeten wankelen. Weldra gaat hij sterven, en dat betekent God ontmoeten. Vanuit die nood roept hij uit: "op Uw zaligheid wacht ik, HEERE!" Daarin ligt de erkenning van zijn zonde en

schuld, van onwaardigheid en rechteloosheid. Hij heeft Gods straf verdiend. Uw gramschap ben ik dubbel waardig. Zijn enige hoop en verwachting is de zaligheid, het heil, de verlossing die van en door God is. Het is tenvolte: "Uw zaligheid", de zaligheid die bereid is door God.

U zoudt willen tegenwerpen: Jakob had toch zijn Bethel en zijn Pniël? Als we dat hebben dan kunnen we toch wel sterven? Maar Gods kind kan niet ingaan op grond van wat gegeven werd. Het kan slechts ingaan door het geloof.

Daarom in die uitroep de naam HEERE. Dat is de Verbondsgod, de God van de toezegging. Hij heeft de zaligheid, het heil, de verlossing toegezegd. Hij is gekomen met de belofte van de vergeving der zonden en het eeuwige leven. De naam HEERE is de enige grond van Jakobs wachten op 's Heeren heil. Zo zoekt Jakob de zaligheid buiten zichzelf. Hij heeft de HEERE alleen overgehouden.

Deze adventsverwachting geeft ook adventservulling. Dat ligt verankerd in de naam HEERE. Toen Jakob de doodsnik gaf, ging hij de zaligheid in, beërfde hij de zaligheid.

't Wordt weldra Kerstfeest. De HEERE heeft zaligheid bereid. Hij heeft Zijn Zoon gegeven, tot gerechtigheid, heiligheid en een volkomen verlossing. Buiten de Heere Jezus is er geen zaligheid. Dan rampzalig. O de naam HEERE is ook aan u bekend-gemaakt. De HEERE heeft zelfs Zijn beloften aan uw voorhoofd betekend en verzegeld. Leert ook u te wachten op het heil van de HEERE? Wordt ook u adventskind? Gods Geest plaatst voor de spiegel van de heilige wet. Dan ontvalt alle hoop gegrond op iets van onszelf. Dan blijft slechts over te hopen, te wachten op 's Heeren heil. Dan hoop ik slechts op Zijn onfeilbaar Woord. De vaste grond voor het hopen, voor het verwachten is alleen de naam HEERE.

Dan zullen ook wij niet beschaamd worden. Adventsverwachting geeft een "zalig" kerstfeest. Denkt u maar aan Simeon. Hij was verwachtede, en hij werd niet beschaamd. Hij kreeg de zaligheid, de Zaligmaker in de armen. Dat is een zaligheid die niet af te meten is.

Ds.v.Z.

Van de administratie

Van de Chr. Geref. Kerk in Vlaardingen ontvingen we f 562,- als opbrengst van de gehouden kollekte voor de school in Dundas. Hartelijk dank voor deze kollekte, waaruit het meeleven met de school in Canada blijkt. We willen van deze gelegenheid gebruik maken om de bankrekening van de school hier in Holland weer eens door te geven. Het bankrekening is 34.13.58.053 van de Rabobank in Alphen ten gunste van de Rehoboth school in Dundas Hamilton.

Wees ervan overtuigd dat uw meeleven daar heel erg op prijs wordt gesteld. De lasten van de school zijn heel hoog en de ouders moeten werkelijk offers brengen om hun kinderen

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk
verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter, Ds. A. van Heteren en Ds. D. Slagboom.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" opzenden naar: Ds. A. van Heteren, Bruijgomstraat 2, 4251 EP Werken-dam. Telefoon 01835-1113.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720-74202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.

Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

onderwijs te laten geven overeenkomstig Gods Woord.

Wat ons blad betreft mochten we dit keer 3 nieuwe abonnees inboeken en ontvingen we f 66,- aan giften. Ook hiervoor onze hartelijke dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de redactie

Verschijningsdata volgende nummers

Het volgende nummer van Bewaar het Pand zal D.V. verschijnen donderdag 23 december. In verband met de drukte bij de posterijen is het gewenst dat copy voor dat nummer woensdag 15 of uiterlijk donderdag 16 december bij mij is. In verband met de kerstdagen en de jaarwisseling zal het eerste nummer in het nieuwe jaar D.V. donderdag 14 januari verschijnen. Copy graag binnen uiterlijk donderdag 7 januari.

Herdoop?

In dit nummer de gebruikelijke rubrieken. Met name wil ik de aandacht vestigen op het lezenswaardige artikel van Ds. Slagboom dat gaat over de

herdoop. Een actuele zaak. Ook in onze kringen blijkt het voor te komen. Daarom noodzakelijk om hiertegen gewapend te worden.

Advent

Nu we dit schrijven leven we in de zogenaamde Adventstijd. Moge de Adventsverwachting van Jakob persoonlijk gekend worden. Door genade zocht en vond Jakob de zaligheid buiten zichzelf. Hij heeft het van den HEERE mogen verwachten en is daar niet beschaamd mee uitgekomen.

Een hellend vlak

In de rubriek "Verontrustende ontwikkelingen" is meer dan eens geschreven over de toestand in ons vaderland. Helaas is er weer een stap gezet op een pad dat al verder van Gods geboden afvoert. Ook de Eerste Kamer heeft de wijziging van de wet op de lijkbezorging goedgekeurd. Van alle "christelijke" landen heeft ons land nu de ruimste wettelijke mogelijkheden voor het toepassen van euthanasie! De wet geeft ook ruimte voor levensbeëindiging van wilsonbekwamen. Wat zal de volgende stap zijn? Zou er niet meer verontrusting, verootmoediging en gebed moeten zijn?

A.v.H.

De Heere regeert (6)

Onze problemen met de Godsregering komen voor een deel voort uit het feit, dat we maar zo moeilijk kunnen aanvaarden dat de Heere de Soeverein is, die doet al wat hem behaagt. Wij willen God te veel aan ons onderwerpen. Een andere oorzaak van onze problemen kon wel eens gelegen zijn in het feit, dat we de Bijbel verkeerd lezen.

Hoe moeten we de Bijbel lezen?

Hoe lezen we de Bijbel meestal? Met de bedoeling om een antwoord te krijgen op de vraag hoe een mens zalig wordt. Wij zijn verloren en wij verkeren in grote nood. Daarom moeten wij behouden worden. Natuurlijk is dan de vraag belangrijk hoe er behoud is en wat we dan meemaken. Maar zijn het die dingen waarover het in de Bijbel gaat? Gaat het over ons en onze zaligheid? Of gaat het over God?

Natuurlijk, dat is het eerste. De Bijbel is het boek waarin de Heere Zichzelf openbaart. Wie Hij is en wat hij werkt - daar gaat het om in de Bijbel. Daarbij is het werk der zaligheid,

waardoor verloren mensen behouden worden, slechts een onderdeel. Voor de mens een uitermate belangrijk onderdeel, zodat het best te begrijpen is als wij de Bijbel lezen met die vraag in ons hart hoe God zondaren zalig maakt. Ja, een belangrijk deel is dit. Maar het is niet alles. God doet veel meer dan zondaren zalig maken. Gods plannen zijn ook veel-omvatter dan het herstellen van zondaren in Zijn gemeenschap. En over al die plannen en al die werken Gods gaat het in de Bijbel.

Dat moeten we wel bedenken bij het lezen van Gods Woord. In dat Woord gaat het over de uitwerking van Gods plannen en daarin om de verheerlijking van Zijn Naam. Het plan om zondaren zalig te maken. Maar ook het plan om het rijk van satan af te breken en te vernietigen. En ook het plan om Zijn vijanden te veroordelen. En eveneens het plan om alle dingen te regeren en besturen. Enzovoort, enzovoort.

Als we dit uit het oog verliezen - en

onze moderne generatie heeft dit helemaal uit het oog verloren - dan wordt het onmogelijk om nog in het Godsbestuur te geloven. Dan wordt - zoals ook metterdaad gebeurt - de rechtvaardigheid Gods aangevochten. Dan wordt eveneens de barmhartigheid Gods in twijfel getrokken. Dan weet niemand meer raad met de geschiedenis van de zondvloed en de verwoesting van Sodom en Gomorra, e.d. Dan verzwijgen we liever wat de Bijbel zegt over de toorn Gods. Of daar wil men dan niet meer van horen. Pas als we waarlijk geloven in de soevereine God en als we hebben leren inzien dat het om Hem gaat en om Zijn eer, komen de dingen op de juiste plaats te staan. Dan lossen onze problemen en aanvechtingen bij het Godsbestuur zich op. Dan verdwijnen onze "waaroms?". Niet dat ze allemaal een antwoord krijgen; er komt niet op alles een antwoord. Maar we leren leven met onbeantwoorde vragen. En we krijgen daar nog vrede mee ook. God is immers God. En voor Hem buigen we in eerbied en diep ontzag. Vooral als we hebben gehoord hoe Gods eigen Zoon op Golgotha Zijn "Waarom?" heeft uitgeklaagd.

Als we zo echt mogen buigen voor de hoge God en beseffen, dat het om Hem en om Zijn eer gaat in alle dingen, zullen we aan het feit, dat God alle dingen regeert een krachtige stimulans ontleen om Hem te verheerlijken.

Verheerlijking Gods

De wereld is in grote verwarring. Alles bij alles opgeteld komen we tot de slotsom, dat er weinig anders is dan ellende en dreiging. In angstige spanning vraagt de mensheid zich menigmaal af: wat zal er nog eens gebeuren? Wat is alles ook een warwinkel van losse draden, waar niemand enig patroon in kan ontdekken. Wat is de zin van alles wat er gebeurt? Het is geen wonder dat er mensen zijn die het niet meer zien kunnen en alleen nog maar van de zinloosheid van alles spreken.

Het geloof zegt echter: God heeft een plan. En dat plan voert Hij uit. Soms wordt daarvan iets zichtbaar. Soms moet het alleen in het geloof gezegd worden. Maar het geloof vindt vanwege dat plan, dat God uitvoert, reden om de Heere te aanbidden, al was het midden in de verwarring en de chaos. Zo beleefde de dichter van Psalm 46 het. Hij mag de geloofstaal spreken,

als hij zegt: "Daarom zullen wij niet vrezen, al veranderde de aarde haar plaats en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën" (Vs. 3).

Hoe kan hij dit zeggen? Hij heeft geloof gekregen en in dat geloof hoort hij God spreken. "Komt, aanschouwt de daden des HEEREN, Die verwoestingen op aarde aanricht. Die de oorlogen doet ophouden tot aan het einde der aarde, de boog verbreekt en de spies in tweeën slaat, de wagens met vuur verbrandt. Laat af en weet, dat Ik God ben; Ik zal verhoogd worden onder de heidenen, Ik zal verhoogd worden op de aarde" (Vs. 9-11). Wat een groot God moet Hij zijn! Zoveel schepselen als er zijn - Hij houdt ze allemaal in Zijn hand. Zoveel draden als er gespannen zijn waardoor de gebeurtenissen aan elkaar verbonden zijn - vaak onzichtbaar en onherkenbaar voor ons - Hij houdt ze allemaal in Zijn hand. Hij draagt alle dingen door het Woord van Zijn kracht. Zou ik dan mogen denken dat ik Hem kan narekenen en begrijpen?

Als wij God konden begrijpen was Hij niet groter dan wij zijn. Als wij met ons geringe verstand Hem konden bevatten, ach, we zouden maar een nietige God hebben. Een God die niet meer kon dan wij kunnen. Dat wil zeggen: een God die onze immense problemen nooit zou kunnen oplossen. Die er ook geen raad op zou weten. Die net als wij ook machteloos zou staan. Maar, gelukkig, God is veel groter. Veel groter dan wij kunnen bevatten. Gelukkig kan ik Hem niet begrijpen, doordat Hij mijn denken ver te boven gaat. Maar nu is er dan ook alle reden om Hem te aanbidden en te vereren.

Ja, er is veel wat we niet kunnen begrijpen in de Godsregering. Bijvoorbeeld hoe de verhouding is tussen Gods soevereiniteit en onze verantwoordelijkheid. Is het nu zo'n groot wonder, dat we dit niet bijeen kunnen brengen? Besef toch goed, dat ons verstand maar klein is. En verval toch niet in eenzijdigheden door of het een of het ander te gaan ontkennen. Spurgeon zei eens: Ik ben tevreden als ik weten mag wat God bekend maakt en ik ben er ook tevreden mee als ik niet mag weten wat God niet wenst bekend te maken. Dat is de beste houding, of niet?

Is er schijnbaar een conflict? Dat bewijst alleen maar hoe groot God is. En dat is des te meer reden om Hem te aanbidden.

Standvastigheid in de onzekerheden

Een mens zou het bij tijden toch op zijn zenuwen krijgen als hij let op al de verdervende machten die er in deze wereld zijn. Als hij let op de vele verkeersslachtoffers en de toename van criminaliteit en de opmars van allerlei verschrikkelijke ziekten en de permanente oorlogsdreigingen. En dan is er ook nog de geweldige zuigkracht van de wereld die naar onze kinderen uitgaat. Al de gemene listen en lagen van de duivel. Je zou toch inderdaad vervallen tot doemdenken! Hoe kan een mens het uithouden? Hoe kan een mens nog innerlijke vrede hebben?

Ja, er is veel onzeker. In feite is alles onzeker. Maar voor God geldt dat niet. Het gaat precies volgens plan. Niets valt buiten dat plan en de verwezenlijking ervan. Er zijn geen machten die in staat zijn God van Zijn voornemen af te brengen. Het gaat tot in de kleinste onderdelen precies zoals het volgens Gods raad moet gaan.

Dat was het geheim van het feit, dat de Heere Jezus kon slapen aan boord van het schip op het meer van Galilea, midden in de storm. Een storm die zo hevig was dat het bloed van de discipelen stolde in hun aderen. Maar hun Meester wist niets van angst en ongerustheid. Hij sliep. Er kon immers niets gebeuren buiten Gods wil om. En hadden de discipelen nu ook maar geloofd wat Hij geloofde. Hadden zij ook maar zoals Hij geloofd in het Godsbestuur. Dan hadden ze geweten dat ze onoverwinnelijk waren zolang hun taak nog niet volbracht was. De storm, hoe hevig ook, is altijd een gecontroleerde storm.

De haren van uw hoofd zijn alle geteld, zei Jezus (Matt. 10:30). De kerk leeft in een gevaarlijke omgeving. Maar wat dan nog? De bestemming van de mussen is bepaald; er valt er niet een van het dak op een hete dag zonder de wil van God. Hoeveel te meer waakt Hij over Zijn discipelen. In dat vertrouwen verkeerde David toen hij Psalm 27 dichtte: Wat zal de mens mij doen? Gods kinderen kan niets overkomen zolang hun werk nog niet volbracht is. En als het wel volbracht is, komt de Heere de Zijnen halen.

Troost in verdriet

De Catechismus spreekt van ons leven als van een "jammerdal". In dit jammerdal "schikt God ons kwaad toe". Sombere woorden? Maar hoe somber deze woorden ook klinken, ze zijn overeenkomstig de werkelijkheid.

Ook de werkelijkheid zoals Gods Woord ons die tekent. Psalm 90 spreekt van "moeite en verdriet". Paulus spreekt in Rom. 8 over het "lijden van deze tegenwoordige tijd".

Welnu, als dat lijden komt, wat moeten we dan zeggen? Dat het ons niet door mensen aangedaan wordt? Zo wordt het wel eens gezegd, maar helpt dat wat? Is dat troost?

Troost is er pas als we echt geloven dat God regeert. Omdat Hij alle dingen werkt naar de raad van Zijn wil (Ef. 1:11) kan hij ook al die dingen doen medewerken ten goede (Rom. 8:28). Dat laat de Heere dan ook weten in het leven van allen, die Hem liefhebben. Als er ziekte komt; misschien wel een slopende, ontluisterende ziekte. Als de dood komt en ons alleen achter laat. Als we met de kinderen misschien nog van alles mee gaan maken. Als we graag getrouwd

hadden willen zijn, maar toch alleen bleven. Als de kinderzegen ons onthouden werd. En nog zoveel meer dingen.

God regeert. Hij bestuurt ook al deze dingen. En Hij weet wat Hij ermee bedoelt in het leven van al de Zijnen. Want Hij bedoelt er inderdaad iets mee. En degenen die Hem liefhebben, worden van "al die dingen" nooit minder. Ze kunnen dienen tot onze bekering. Ze kunnen de heiligmaking bevorderen. Ze kunnen dienen om het geloof te versterken en te verdiepen. Ze kunnen dienen om vrijmoedig te maken. En vergeet ook niet wat Paulus schreef: "Want ik houd het daarvoor, dat het lijden van deze tegenwoordige tijd niet is te waarderen tegen de heerlijkheid die aan ons zal geopenbaard worden" (Rom. 8:18).

Den Butter.

In zijn Memoires vertelt Wisse: "Onder een voorbereidingspredicatie over Psalm 51:19b op zondagmorgen 3 mei maakte de Heere mij bekend aan wat ik nog miste". De Heere bracht hem in een "zalige armoede". Vervolgens ontving hij een rijke toepassing van de gerechtigheid van de Heere Jezus. Zijn ziel kwam in de ruimte. Het gevolg was, dat Wisse nog meer dan tevoren "een minnaar en verkondiger van de Schriftuurlijke bevindelijke waarheid" werd.

Kampen

Begin december 1909 ging hij naar Kampen. "In het gereformeerde Kampen, waar alles en iedereen "wel geloofde", liet Wisse een prediking horen met een ontdekkend accent. Er ontstond een geestelijke opwekking...." De Heere heeft hem als een middel willen gebruiken. Meerderen zijn aan de Zaligmaker verbonden.

In deze jaren stond ds. J.J. van der Schuit ook in Kampen, en wel als predikant van de Christelijke Gereformeerde Kerk aldaar. Van der Schuit zei, dat hij veel van hem had geleerd. "Wisse heeft mij meermalen een weg gewezen, die mijn denken heeft verrijkt en verdiept."

De Gereformeerde Kerk van Kampen had in die tijd al een eigen kerkblad: de Kamper Kerkbode. (De complete jaargangen zijn nog bewaard.) Het is boeiend daarin te bladeren. Tijdens een avondmaalsdienst zakte een broeder in elkaar. Even later overleed hij in de consistoriekamer. Wisse schreef in het kerkblad: God heeft iets tot ons te zeggen. Een iegelijk onderzoeken zijn hart nauw, ja zeer nauw, of het recht is met den Heere. Gij onbekeerden, stelt den dag uwer bekering niet uit, de dood wenkt ieder uur.

Een andere keer schreef hij over "De Weekdiensten". "Deze vangen thans weder aan. De behandeling van de schoone geschiedenis van Elia en Eliza hopen we D.V. verder voort te zetten.... We wekken de gemeente hartelijk op, om alles in het werk te stellen, dat deze weekdiensten druk worden bezocht, en **trouw**. Niet nu en dan eens komen, maar geregeld. 't Is zo aangenaam, zo'n avondje in de week zich nog eens een ure in Gods huis met elkaar te mogen afzonderen."

In oktober 1912 nam Wisse afscheid van Kampen. Zijn tekst was Deut. 30:19. Hij ging naar Bodegraven. In de mobilisatietijd heeft hij daar veel betekend voor de militairen.

Eén en ander uit het leven van professor Wisse (2)

De gereformeerde kerk van Gouda was de eerste gemeente die ds. Wisse mocht dienen. (Op zijn oude dag preekte hij nog graag in Gouda.) De jonge predikant heeft er betrekkelijk kort gestaan. Zondag 16 september 1900 werd hij verbonden aan Amsterdam-Overtoom. In deze gemeente stond hij bij het ziek- en sterfbed van een meisje van 21 jaar, dat de Heere vreesde. Ze zei tegen haar predikant, dat ze bereid was heen te gaan en op welke gronden. Wisse vroeg hoe ze daaraan gekomen was. Haar antwoord was: Daar heeft de Heere het catechisatie-onderwijs voor gebruikt, dominee.

Wisse was gewend op catechisatie altijd enkele woorden te wijden aan de noodzakelijkheid van de waarachtige bekering tot God. De Heere had dit willen gebruiken.

In maart 1903 deed Dominee intrede in de gereformeerde kerk van Leiden. Begin juli 1906 kwam hij in Driebergen. Dominee W.H. Oosten (familie van mevrouw Wisse) bevestigde hem met de woorden: "maar een trouw gezant is medicijn". 's Avonds deed Wisse intrede met Jer. 1:5b-7. Het thema was: des Heeren gezant door de Heere aangesteld.

1. de zwaarwichtige roeping toch Jeremia opgelegd
2. het besef van onbekwaamheid in zichzelf beleden

3. naar Goddelijke ordinantie bekwaamd

Driebergen

Wisse hield van Driebergen. In zijn Memoires sprak hij van "het liefelijk gelegen paradijsoord in het Sticht, met zijn bossen, weilanden, vruchtbare akkers en boomgaarden, met zijn vele landhoeven, buitenplaatsen en kastelen". Ook in geestelijk opzicht was er veel goeds. Hij vond er kinderen Gods, die de kwaal van het hart en de schat van vrije genade kenden.

In de Gereformeerde Kerk van Driebergen waren ouderlingen die in de dienst des Woords een preek lazen van Comrie of Smytegelt. De broeders van de kerkeraad letten erop of ouders hun kinderen naar een Christelijke school stuurden. Ook gaven ze aandacht aan de zondagsheiliging. Er werd vermaand.

Wisse kon ernstig en waarschuwend preken. De latere bekende Dominee E. du Marchie van Voorthuysen vertelde dat hij in zijn prille jeugd in Driebergen diepe indrukken heeft gehad. "Vooral als professor Wisse (toen nog dominee) preekte, wat op mij, een jongetje van vijf jaar, zulk een indruk maakte. Zoals Wisse kon waarschuwen: "O, jong en oud, we moeten voor God verschijnen en dat zal wat wezen; onbekeerd, onbekeerd."

Nogmaals Driebergen

Juni 1916 kwam hij opnieuw in Driebergen. De Gereformeerde Kerk van Driebergen had hem steeds na aan het hart gelegen. Dominee wees op het gevaar van verbondsautomatisme, dat hij aantrof. Hij riep sterk op tot zelfonderzoek en tot bekering. Dit viel niet altijd in goede aarde. Het gebeurde wel, dat ambtsdragers hem beschuldigden van ongereformeerde opvattingen. Ze vonden het ziekelijk. Wisse voelde zich in de loop der jaren steeds minder thuis in de Gereformeerde Kerken. Daar was onvoldoende ruimte voor de bevindelijke prediking. De Gereformeerde Kerken waren meer rationeel dan bevindelijk. Ook had hij sinds jaar en dag bezwaren tegen de leer van de veronderstelde wedergeboorte en tegen de praktijk ervan in het kerkelijk leven.

Dominee worstelde, biddend, met de vraag of hij wel langer in de Gereformeerde Kerken mocht blijven. Hij vroeg of de Heere hem hierin de weg wilde wijzen. Hoewel het duidelijk was dat hij er in onder meer financieel opzicht niet op vooruit zou gaan, bedankte hij (november 1920) als lid

van de Gereformeerde Kerken en dus ook als prediker. De kerkeraad gaf toestemming nog een afscheidspraak te houden, als hij maar geen propaganda zou maken.

Dat Wisse brak met de Gereformeerde Kerken, namen velen hem niet in dank af. Vele beledigende en lasterlijke stukken verschenen in kerkbodes en andere bladen.

Er waren mensen die hem vroegen een vrije gemeente te stichten, maar daar ging hij niet op in. Hij zocht aansluiting bij de Christelijke Gereformeerde Kerk. De classis stelde een onderzoek in naar de gronden waarop Wisse wilde overkomen. Hij werd beroepbaar gesteld. Nog in '20 kwam het beroep van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Arnhem.

Hoewel Wisse de mensen vrij liet, waren er toch die de Gereformeerde Kerk van Driebergen verlieten. Dit leidde ertoe, dat er in juni 1921 een Christelijke Gereformeerde Kerk geïnstitueerd werd. Wisse bevestigde er de eerste ambtsdragers en preekte bij die gelegenheid over Hand. 20:28.

Zuidland, H. van der Ham.

“Hierom geloven wij, dat, zo wiens voornemen is in het eeuwige leven te komen, die moet maar eens gedoopt worden met de enige Doop, zonder die immermeer te herhalen; want wij kunnen ook niet tweemaal geboren worden. Doch deze Doop is niet alleen nut, zolang het water op ons is, dat wij het water ontvangen, maar ook al de tijd onzes levens. Hierom verwerpen wij de dwaling der Wederdopers, die niet tevreden zijn met een enig Doopsel, dat zij eens ontvangen hebben.

Herdoop in het verleden

We kunnen er niet buiten iets te zeggen over de geschiedenis van de herdoop. Voorstanders waren er al in de tijd van de oude kerk. We denken hier vooral aan de Donatisten, een groepering in de 4de eeuw. Lange tijd is er door hen een scheur in de kerk geweest, voornamelijk in Noord-Afrika. De oorsprong van deze groep ligt, behalve in andere tegenstellingen, ook in de houding tegenover de zogenaamde afvalligen, die bezwaken waren in de tijd van de vervolgingen voor het bevel van de Romeinse keizer om de staatgoden te offeren. Het werd de vraag óf en hóe deze afvalligen terug konden keren tot de kerk. De Donatisten waren tegen elk compromis. Zo was er een keizer, die eiste dat alle heilige boeken ingeleverd moesten worden. Zij, die daaraan gehoor gaven werden “traditors” genoemd, uitleveraars. Daarbij kwam het voor, dat sommigen om aan de vervolging te ontkomen niet de heilige boeken maar de boeken van ketters inleverden. Onder hen waren er ook die de kerk in het ambt dienden.

Die Donatisten eisten nu de herdoop voor allen die tot hen overkwamen en door zo’n traditor gedoopt werden. Zij waren de “ware kerk”. Zij meenden dat de doop afhankelijk was van de bedienaar. Die door een - in hun ogen - onwaardige ambtsdrager gedoopt was, moest worden overgedoopt. Het is Augustinus geweest, die zich met kracht tegen deze overdoop verzet heeft. De doop in de naam van de Drieënige God mag niet afhankelijk gemaakt worden van die hem bedient. De kerk moet zich beijveren het slechte te verbeteren, maar mag het eens gegevene - in dit geval de doop - niet overdoen. Onze belijdenis spreekt van een andere tijd namelijk die van de reformatie. In die dagen waren er de Wederdopers “die niet tevreden zijn met een enig Doopsel, dat zij eens

Nederlandse Geloofsbelijdenis (57)

Eénmaal gedoopt

Een actuele aangelegenheid: de herdoop! Daar gaat het over als we verder gaan met het artikel “van de heilige doop”. Die herdoop wordt hier niet verdedigd, maar bestreden. Meestal gebruiken we een ander woord namelijk overdoop. We horen het in onze tijd nogal eens zeggen: deze of die heeft zich laten overdopen. In de regel zal iemand voor wie dat van toepassing is het zo niet uitdrukken, veelmeer dat hij zich heeft laten dopen. Die het immers serieus meent, ziet in de doop, die hij bewust ondergaat alleen de echte. De doop, die hij of zij als kind ontvangen heeft, was in wezen geen doop.

Die herdoop staat de laatste tientallen jaren in het centrum van de belangstelling. Er gaat een grote aantrekkingskracht uit van Pinkstergroepen en van vrije groepen, van wie het bekend is, dat zij voor de “overdoop” zijn. Dan denk ik niet aan de mensen, die vreemd zijn aan het Woord des Heeren, maar een kerkelijke mensen. Er zijn weinig kerken, die daar niet van weten, en weinig gemeenten binnen die kerken, die er niet mee te maken hebben. Men voelt zich naar

eigen zeggen niet meer thuis in de gevestigde kerk en zoekt aansluiting bij één van de vele groeperingen, die er in dit opzicht zijn. Vaak volgt dan na kortere of langere tijd de herdoop. Men ervaart dat als een door het geloof bewust beleefde doop.

Het is niet teveel gezegd, dat in het gedeelte van artikel 34 over de herdoop ook voor onze tijd lijnen ontdekt kunnen worden. De historische achtergrond is anders. Toch gaat het veel al om zaken die aansluiting hebben met de praktijk van de overdoop vandaag.

Daarbij spreekt het, hóe onze belijdenis ingaat tegen dit begeren. In het voorgaande viel het op, hoe de band sprak tussen het levend geloof en de doop. Dat geloof beleed de diepe betekenis van dit sacrament vooral in de heenwijzing naar Christus en Zijn verdienste. Dat geloof kent de troost, die God daarin verkondigt. Bij de bestrijding van wat een dwaling genoemd moet worden, blijft die diepe ondertoon aanwezig. Het wezenlijke is uitgangspunt! Zo gaat er niet alleen een prediking uit naar hen, die hierin afwijken, maar ook naar de kerk, die dat zo weinig beleeft.

ontvangen hebben". Die Wederdopers vonden dat Luther en Calvijn niet ver genoeg gingen met hun kritiek op de Roomse Kerk. De gemeente is de gemeente van enkel heiligen. "Zij vernieuwden de ketterij der Donatisten" schrijft Guido de Brès over hen. Zij konden geen waarde hechten aan de doop, die tevoren in de afvallige kerk gebeurd was. Guido de Brès beschrijft een van hun klachten: "Hoe zou uw doop kunnen deugen, nadien gij met des Pausen doop van ongerechte dienaars gedoopt zijt, die afgodendienaars en van een ongeschikt leven zijn..." Vandaar werden allen overgedoopt, die uit de Roomse Kerk tot hen overkwamen. Zij doopten trouwens telkens wanneer iemand die in hun ogen nodig had. De Wederdopers meenden dat de doop alleen echt was, als aan drie voorwaarden voldaan was: de persoon, die gedoopt werd moest heilig zijn, de kerk, waarin hij gedoopt werd moest een kerk van heiligen zijn, terwijl voor de ambtsdrager, die de doop bediende, ook de eis van heiligheid gold.

Zo kunnen we de uitdrukking begrijpen over hen: "niet tevreden met een enig doopsel".

Waarom geen herdoop?

Er is veel te noemen, waarom we de herdoop niet kunnen en mogen aanvaarden. Gewezen kan worden op de besnijdenis. De kinderen Israëls werden maar éénmaal besneden. Vielen zij, die dit teken ontvangen hebben, van de Heere af, dan zeiden de profeten niet dat zij opnieuw besneden moesten worden, maar riepen hen tot bekering. De Heere verkondigde de noodzaak van de besnijdenis van het hart.

We moeten hier ook denken aan het verschil tussen het Woord Gods over de doop en het Woord Gods over het avondmaal.

Duidelijk wordt over het Heilig Avondmaal gezegd: "want zo dikwijls als ge van dit brood eet enz." (1 Corinthe 11:26). We kunnen echter in heel het Nieuwe Testament geen één tekst vinden over een herdoop.

Onze belijdenis zegt ervan: "want wij kunnen ook niet tweemaal geboren worden".

Dat geldt de natuurlijke geboorte, maar ook de geestelijke geboorte. De doop spreekt van de inlijving in de kerk en is teken en zegel van de nieuwe geboorte. De doop als uiterlijk teken wederbaart niet maar de Heere spreekt ervan, belooft het langs de

weg van geloof en bekering. Hij staat er achter.

We kunnen het nog anders zeggen, waarin wat de belijdenis ervan zegt besloten ligt. De grond van de doop ligt niet in het doen, in de gesteldheid van geloof of heiligheid van die gedoopt wordt of die de doop bedient. Dat is wel het gevoelen van allen, die door de eeuwen heen, zo sterk voor de herdoop gepleit hebben. De grond van de doop ligt in God, in Zijn instelling, Zijn Woord, Zijn beloften, Zijn Verbond. Wie onze belijdenis goed leest, zal dat er ook in vinden. We moeten dan namelijk niet voorbij lezen aan het eerste woord, waarmee dit gedeelte begint namelijk "Hierom..." Dat woord legt het verband met het voorgaande. In het voorgaande kwam Hij uit, die de doop heeft bevolen en om Wie het gaat. We kunnen erbij zeggen: Die er met Zijn Woord en beloften achter staat. Het gaat om de grote Bedienaar van dit sacrament namelijk Christus Zelf! De doop is niet van een mens, maar van Christus, van God. Wat door de eeuwen heen gesproken is door degenen, die tegen de herdoop opkwamen, wordt hier onderstreept. De doop bedient naar de instelling van Christus roept Gods Naam uit. Calvijn zegt ook terecht tegen de wederdopers, die overdopen die door een onwaardige dienaar gedoopt zijn: "dat het sacrament niet moet getaxeerd worden naar de hand van hem, die het bedient, maar als naar de hand Gods, van Wie het zonder twijfel afkomstig is...".

Vragen

Bij dit gedeelte kunnen heel wat vragen gesteld worden. Er zijn vragen in de praktijk van het kerkelijk leven: mag de nooddoop van de Roomse Kerk erkend worden? De doop door een vrouwelijk ambtsdrager? Hoe moet gedacht worden over de doop binnen een gemeenschap, die formeel gebroken heeft met het geloof in een Drieënige God? Ik ontken het belang van die vragen niet. Er is veel over gestreden. Er zijn kerkelijke bepalingen, zoals: dat het moet gaan om de doop in de Naam van de Vader, de Zoon en de Heiligen Geest, en dat de doop bediend moet zijn door een wettige ambtsdrager, die daartoe bevoegd is. Het gaat me evenwel om diepere vragen: is het persoonlijk geloof niet van belang bij de doop? En daarmee verbonden: moeten we voorbijgaan bij de doop aan de geestelijke toe-

stand van de kerk? Het is mogelijk, dat iemand de woorden dat "de doop gewaardeerd moet worden als naar de hand Gods" op een verkeerde manier toepast. Alsof hier in dit artikel niet stond "Hierom geloven wij, dat wiens voornemen is in het eeuwige leven te komen...". Hier is de belijder aan het woord die door genade er geestelijk weet van heeft, dat God door die doop spreekt en wat God daarin belooft. Daar heeft de doop betekenis gekregen in de levende geloofsbetrekking op de Heere in de weg van de waarachtige bekering. Het wordt wel eens vergeten dat Calvijn met name ook daarvan gesproken heeft tegenover de wederdopers. Als zij zich afvroegen, welk geloof toch wel enige jaren op de doop gevolgd is, om zo de doop ongeldig te verklaren, dan heeft Calvijn een antwoord. In dat antwoord benadrukt hij de vastheid van de Goddelijke belofte, die er ook was toen die niet gekend werd, begraven door het ongeloof. Tegelijkertijd schrijft hij van de bekering, waardoor de blindheid en hardheid des harten ontdekt wordt tegenover de goedheid des Heeren en van het geloof, dat werkzaam wordt met hetgeen God beloofd heeft. Het is een geboden zaak dat de kerk vandaag tegen de praktijk van de herdoop inspreekt. Daar kan geen misverstand over zijn. Maar dan zal dat alleen recht gebeuren als er een geestelijk verstaan is van wat dit sacrament betekent. Velen gaan uit van een vanzelfsprekendheid, die benauwt, anderen zwijgen over wat God in dit sacrament geschonken heeft. Die ongeestelijke toestand van de kerk roept om bekering, herleving. Geen herdoop, wel wederkeer.

Blijvend nut

De herdoop moet niet alleen verworpen worden maar is ook niet nodig! Daar getuigen de woorden van: "Doch deze Doop is niet alleen nut, zolang het water op ons is, en dat wij het water ontvangen, maar ook al de tijd onzes levens". Hoe zeldzaam wordt hier beleden, dat de doop voor het geloof blijvend betekenis heeft.

We moeten hier weer zien op dat wat door de doop betekend en verzegeld wordt. Daarin ligt voor het levend geloof een nut, dat telkens opnieuw gekend wordt. We kunnen zelfs zeggen: dat telkens dieper verstaan wordt door het werk van de Heilige Geest.

De doop is teken en zegel van Gods Verbond en de weldaden van dat Verbond. Dat geldt niet voor een uur,

voor een dag, maar voor al de tijd des levens. De Heere gedenkt tot in der eeuwigheid aan Zijn Verbond!

De doop spreekt van de reiniging der zonden. Telkens opnieuw is er een struikelen in de zonde, soms zelfs een vallen in de zonde. Dan blijft dit teken en zegel spreken. In een ontdekkende weg leert Gods Geest de zonde zien en bewenen, maar wordt ook het oog des geloofs weer gericht op wat de Heere hierin gesproken heeft, dat Hij om het bloed van Christus een vergevend God is.

De doop spreekt van de vernieuwing des levens. Hoe vaak is er het afdwalen en komt het oude bestaan openbaar, dat zo gehecht is aan de wereld en de zonde. Het nieuwe Godzalige leven komt tot schande van Gods kinderen vaak zo weinig uit. Ook dan blijft dit teken en zegel spreken. Telkens opnieuw wordt het geleerd, dat zij er met schaamte uitkomen, maar mogen ook weer opnieuw de kracht van het nieuwe leven ervaren. De doop blijft ook daarin spreken.

Er is een uitdrukking in ons doopfor-

mulier, die wel heel sterk aan dit blijvend nut herinnert: "En als wij somtijds uit zwakheid in zonden vallen, zo moeten wij aan Gods genade niet verwachten noch in de zonde blijven liggen, overmits de Doop een zegel en onwettigbaar getuigenis is, dat wij een eeuwig Verbond met God hebben". De éne doop predikt heel veel! Daar kan niemand aan voorbijgaan. Het kan nooit tot troost zijn buiten de weg der waarachtige bekering tot God. Sommigen menen met hun gedoopt-zijn te kunnen leven en sterven, terwijl hun leven voor deze wereld en de zonde is. Maar een bijzondere troost ligt er in voor allen die door de Heilige Geest die doop beleven. Die Geest is er het geheim van: "Mij aangaande dit is Mijn Verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, Die op u is, en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond van het zaad, noch van de mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe" (Jesaja 59:21). *D. Slagboom.*

Apeldoornse Dogmatiek (19)

De Geest getuigt

Het is niemand minder dan de Heilige Geest zelf die door de oudtestamentische profeten en nieuwtestamentische apostelen gesproken heeft. Daarom spreken wij van de Schrift als een getuigenis van de Geest. Het is maar niet een mensenwoord maar Gods eigen Woord. Krachtig genoeg om ook in onze dagen alle kritiek te doorstaan. Het was met name Calvijn die de leer van het getuigenis van de Heilige Geest verder ontwikkelde. Hij zei: "Dezelfde Geest, die door de mond van de profeten gesproken heeft, moet in onze harten doordringen om ons te overtuigen dat zij getrouw hebben uitgesproken wat hun van Godswege opgedragen was." Behalve het getuigen van de Geest door de profeten in de Schrift, is er dus ook een getuigen van de Geest in het hart van de gelovigen.

Dat getuigenis van de Geest omtrent de waarheid van Gods heil in Christus heeft ten doel de Kerk te brengen tot persoonlijke zekerheid. Vanuit Christus. Vanuit de Schrift. "Dezelfde Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn" (Paulus in Romeinen 8:16). In zijn commentaar op Romeinen 8:16 zegt Calvijn dat de Geest van God een zodanig getuigenis

geeft, dat door Zijn leiding en onderwijs onze geest tot het inzicht komt, dat de aanneming tot kinderen Gods zeker is. Bij Augustinus treffen wij deze gedachten ook wel aan, maar vooral Calvijn heeft de leer van het getuigenis van de Heilige Geest in de tijd van de Reformatie verder ontwikkeld.

Ervaringen en openbaringen

De vraag is nu: hoe geeft de Heilige Geest getuigenis en zekerheid dat de Schrift het Woord van God is? Men zou kunnen denken aan de geestelijke ervaringen die iemand opdoet in de omgang met God. Die ervaringen kunnen zo krachtig zijn dat hij daarvoor overtuigd wordt van de waarheid en het gezag van de Schrift.

Maar let op: Die geestelijke ervaringen (bevinding!) zijn vruchten van de Geest. In Galaten 5:22 schrijft Paulus: Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid. We moeten niet vergeten dat de vrucht van de Geest niet hetzelfde is als het getuigenis van de Geest in ons hart.

Het getuigenis van de Heilige Geest is ook geen bijzondere openbaring buiten het Woord om. Volgens Calvijn is

het niet de taak van de Heilige Geest "nieuwe en ongehoorde openbaringen te verzinnen maar juist die leer, die ons door middel van het Evangelie wordt aangeprezen in onze harten te verzegelen". Het is een getuigen door en met het Woord. Door dit getuigenis heeft het Woord een onweerstaanbare kracht. Dan zeggen de Emmaüs-gangers tegen elkaar: Was ons hart niet brandende in ons als Hij tot ons sprak op de weg en als Hij ons de Schriften opende. De zekerheid van de goddelijke oorsprong van de Schrift en van de volkomen betrouwbaarheid van Gods heilsopenbaring in Christus zijn aan dit overtuigend werk van de Geest te danken.

De canon geen mensenwerk

Door dit werk van de Geest is de Schrift voor de Kerk heilig en canoniek. Maatgevend voor geloof en levenspraktijk. Niet de (Roomse) Kerk autoriseert de betrouwbaarheid van de Schrift. De Heilige Geest doet het. Door die Geest overtuigd, erfde de christelijke Kerk de Hebreeuwse canon van het Oude Testament en aanvaardde Christus Zelf niet de Schriften als een betrouwbaar en goddelijk getuigenis? Zowel de Heere Jezus als de apostelen aanvaardden de Schriften als van God gegeven.

In reactie op de in de vroeg-christelijke Kerk invloedrijke reder Marcion (die er een eigen lijst van nieuwtestamentische bijbelboeken op na hield) heeft de Kerk ook een lijst van nieuwtestamentische bijbelboeken vastgesteld die reeds lang onder haar volkomen zekerheid hadden. De eerste volledige lijst van de ons bekende nieuwtestamentische geschriften dateert uit 367. Men treft die aan in een zogenaamde Paasbrief van de Egyptische kerkvader Athanasius.

L.W. van der Meij.

Voor de jeugd

De Samaritaanse vrouw (24)

"God is een Geest, en die Hem aanbidden moeten Hem aanbidden in geest en waarheid. De vrouw zeide tot Hem: Ik weet, dat de Messias komt (Die genaamd wordt Christus); wanneer Die zal gekomen zijn, zo zal Hij ons alle dingen verkondigen"
Joh. 4:24 en 25

Beste jongelui!

Het is al weer een poosje geleden dat

jullie iets van mij hebben gehoord. Andere werkzaamheden hielden mij bezig. Daar is natuurlijk meer te doen dan artikelen schrijven voor Bewaar het Pand. Doch nu zijn we er weer en we nemen de kous maar weer ter hand. Deze uitdrukking wordt mogelijk door de ouders nog wel verstaan, doch ik ben bang dat de jongeren het niet zullen begrijpen. Vroeger werd er veel gedaan aan huisvlucht. Dat was een goede en nuttige bezigheid. Men breide, hetzij een kous of een trui of iets dergelijks. Men begon er aan, doch men kwam in een avond er niet mee klaar. Het was allemaal handwerk, en dat ging dan steek voor steek. Iedere keer breide men een stukje verder. Soms maar een heel klein stukje. Andere werkzaamheden vroegen dan de aandacht en dan legde men het breiwerk ter zijde. Het bleef dan soms wat langere tijd liggen. Doch als de gelegenheid er voor was, dan haalde men het breiwerk weer voor de dag, om de kous, of wat het dan ook was, verder te breien.

In deze wegwertijd gebeurt zoiets weinig meer. Het aloude handwerk raakt uit de mode. En de uitdrukkingen die daar verband mee houden, verdwijnen ook. Ik denk dat nu ook de jongere lezers wel zullen begrijpen wat ik er mee bedoel, als ik heb gesproken over het weer ter hand nemen van de kous. We gaan dus heel gewoon verder met de geschiedenis van de Samaritaanse vrouw te overdenken. Ik hoop dat jullie nog weten wat er zo al geschreven is. Dat is niet weinig, al is alles steeds weer voor uitbreiding vatbaar.

We hebben geprobeerd iets van het Wezen Gods te zeggen. Want daar gaat het toch over in deze geschiedenis. Jezus heeft tegen die vrouw gezegd dat God aanbeden moet worden in geest en in waarheid. Dat wil zeggen, dat het waar bidden een geestelijk werk is. En om dat geestelijke werk te doen hebben we de Heilige Geest nodig. Die krijgen we als we door de Heilige Geest wederom geboren worden. Dan wordt een zondaar Christus ingelijfd. Dan hangt men Christus aan. En die de Heere aanhangt is één Geest met Hem.

Misschien vraagt deze of gene: Hoe moet het nu, als je niet weet of je wederom geboren bent, of als je denkt het niet te zijn. Ik zou zeggen: Maak je, om te beginnen, over deze vragen niet al te druk. Want dan kom je in "beschouwingen" terecht, waar het eind van zoek is. En je komt er geen

steek verder mee. Want het is mogelijk, ja werkelijk, dat de Heilige Geest in je hart werkt, zonder dat je weet dat het de Heilige Geest is. Want de Heilige Geest leidt in al de waarheid. En dat is een zeer uitgebreid terrein. Daar kom je je hele leven niet op uitgekeken. Ik geloof dat het zo ook gegaan is met die Samaritaanse vrouw. De Heilige Geest werkte in haar, zonder dat zij daar nu een uitgebreid verslag van geven kon. De Heilige Geest had haar geleid naar deze put. Dat zij daar Jezus ontmoette, was vrucht van de leiding des Heiligen Geestes. Dat zij begon te luisteren naar wat Jezus tot haar zeide, was ook vrucht van Zijn werk. Hij opende haar oren. Hij hield haar vast. Hij maakte haar gaande. Niet weggaande, maar naar Jezus gaande. Begrijpen jullie deze uitdrukking? Van nature gaat een mens bij Jezus vandaan. Als hij er mee in aanraking komt, op welke wijze ook, dan heeft men er al gauw genoeg van. Dat is natuurlijk geen best teken. Je moet daarom jezelf maar afvragen, of het bij jou mogelijk ook zo is. Zo ja, dan is dat geen bewijs van liefde. Want als er liefde in het hart tot Jezus is, dan krijgt men er nooit genoeg van. Dan wil je er altijd meer van horen, terwijl jezelf niet zoudt durven zeggen, dat je de Heere liefhebt. Want dat vind je teveel van je zelf gedacht.

De Heere aanbidden in geest en waarheid, dat is dus geestelijk bezig zijn met de Heere. Het is voor Hem neerknielen. Dat is de betekenis van het grondwoord door "aanbidden" vertaald. Wie Hem dus aanbidt, het één zit aan het ander verbonden, is jegens Hem met eerbied vervuld. Dan heeft men grote gedachten van de Heere. Dan is er een heilig opzien tot Hem. Dit onderstelt een zekere kennis van Hem.

Als ik dit zo neer schrijf, dan begin ik een beetje te huiveren. Want dan geloof ik, dat de beste bidder zich wel zal moeten schamen, omdat hij zo menigmaal niet is, die hij zou moeten wezen. Er wordt wel eens gezegd dat wij zulke "biddeloze bidders en dankeloze dankers" zijn. We bidden dan wel en we danken ook wel. Vormelijk, aan de buitenkant lijkt het allemaal nog aardig. Doch aan de binnenkant deugt het niet. Ik geloof dat hier het woord van Jacobus wel aangehaald moet worden: Gij bidt wel, maar ontvangt niet, omdat gij kwalijk bidt. Hoe past hier de bede, iedere keer weer: "Heere leer ons bidden, want

wij weten niet te bidden gelijk het behoort". "Och schonkt Gij mij de hulp van Uwen Geest, Mocht Die mij op mijn paân ten Leidsman strekken...." Dat lijkt mij niet ongepast, om in waarheid te bidden.

Het bidden moet in geest en ook in waarheid geschieden. Het in waarheid bidden wijst op de manier waarop men in het oude testament gewoon was te bidden. God openbaarde zich daar door middel van Zijn woord en ook door de ceremonieën. Dat waren de oud testamentische hulpmiddelen, die God had ingesteld, om Zichzelf daardoor aan het volk te doen kennen. Die oud-testamentische hulpmiddelen getuigden allemaal van Christus, Die toen nog niet in het vlees gekomen was. God sprak toen op velerlei wijze tot het volk. En dat is ten laatste allemaal in Zijn Zoon vervuld. "God, voortijds veelmaal en op velerlei wijze tot de vaderen gesproken hebbende door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon." Hebr. 1:1.

"Deze laatste dagen" waren met de komst van Jezus aangebroken. In die tijd leven wij nu ook. Hem aanbidden in geest en waarheid, wil dus zeggen, dat het nu geschieden kan zonder de ceremoniële hulpmiddelen. Het kan nu rechtstreeks door Christus. Die van Zichzelf ook heeft gezegd: "Ik ben de Waarheid.... en niemand komt tot de Vader dan door Mij". Christus, de Waarheid! Dat wil zeggen, dat God Zich volkomen in Hem geopenbaard heeft. In waarheid bidden tot God, kan dus eigenlijk alleen vanuit de verbondenheid door het geloof, met de Heere Jezus. Dat is het bidden "in Zijn Naam". "En al wat gij de Vader bidden zult in Mijn Naam, dat zal Hij u geven". Hij doet dat "om Jezus wil". Zo wordt menig gebed besloten: "Hoor ons om Jezus wil". Dat is een eenvoudige bekende uitdrukking. Doch zij heeft een diepe inhoud. Want om "onzentwil" kan God ons nooit horen. Want we zijn uit en van onszelf enkel zonde. Wie dat beseft kan alleen maar met ootmoedigheid bekleed zijn. Doch om "Jezus wil" kan God verhooring schenken. En doet Hij dat ook. Dan vallen alle waardigheden en verdiensten aan de zijde van het schepsel weg. Dan schiet er maar EEN over die waarde heeft. En ziende op die Ene, deed Paulus zeggen: "Zo zijn wij dan volmaakt in Hem."

De Samaritaanse vrouw had de Heere Jezus aangehoord. Hij had haar met weinig woorden veel gezegd. Hij

heeft met deze weinige woorden ook ons veel gezegd. In waarheid bidden, wil ook zeggen: Waar bidden! Eerlijk bidden. Oprecht bidden. Dan zoekt men ook niet "mooi" te bidden. Wie echt, waar bidt, zal moeilijk verder kunnen komen, dan die tollenaar, die van verre bleef staan en zijn ogen zelfs niets durfde opheffen, terwijl hij niets anders zeggen kon, dan: "O

God, wees mij, de zondaar genadig". En hij ging af gerechtvaardigd, naar zijn huis. Het was geen lang gebed, geen mooi gebed. Wel een waar gebed. En de Heere hoorde! God geve ons zó in waarheid te bidden, en dan zal Hij ons Zijn heil doen zien. Ik moet weer gaan eindigen. Jullie aller vriend

Ds. H.C. v.d. Ent.

Jaarvergadering G.O.L.V. 1993

Datum: D.V. woensdag 29 december 1993

Vergaderplaats: Aula gebouw Gamma van de S.G. "De Driestar", Ronsseweg 557, Gouda.

Spreeker: Prof.dr. W.H. Velema uit Apeldoorn

Onderwerp: Normen en Waarden

Ontvangst: 9.30 uur - gratis koffie

Aanvang: 10.00 uur precies

Uitnodiging

Op D.V. 29 december a.s. hopen we weer onze jaarvergadering te houden, zoals te doen gebruikelijk in één der gebouwen van "De Driestar" te Gouda.

We hopen dan vele bij reformatisch onderwijs betrokkenen te mogen ontmoeten. Niet alleen oude bekenden, maar ook jonge collega's en studerende zijn hartelijk welkom. Samen staan we immers voor de belangrijke taak onderwijs te geven naar Schrift en belijdenis aan een opgroeiend geslacht, dat een weg moet zien te vinden in een wereld die zich steeds minder gelegen laat liggen aan Gods geboden. De satan gaat rond als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden. Dan is het nodig voor ons en de aan onze zorgen toebetrouwde kinderen dat we iets kennen van die geestelijke wapenrusting, zoals de Heere ons die voorhoudt in Zijn Woord.

We achten het overigens een goede ontwikkeling dat er de laatste tijd ook van overheidswegen belangstelling is voor een bezinning op normen en waarden. We leven immers in een tijd dat burgers zich steeds minder verantwoordelijk voelen voor de samenleving als geheel. Vandaar dat ook diverse ministers reeds gepleit hebben voor hernieuwde aandacht voor de opvoedende taak van het onderwijs en van de rol van waarden en normen daarin. Het streven naar een zich verantwoordelijk voelende burger in een verantwoordelijke samenleving wordt vanzelfsprekend ook door ons toege-

juicht. Echter, dan zal ook de grondslag en de doelstelling goed moeten zijn. En die kan alleen goed zijn, wanneer we ons laten leiden door de normen en waarden van Gods onfeilbaar Woord.

De onder ons bekende prof.dr. W.H. Velema uit Apeldoorn hebben we bereid gevonden een inleiding over dit belangrijke onderwerp te houden. Samen kunnen we er dan over nadenken hoe dit alles ook in onze scholen gestalte behoort te krijgen. We hopen een aangename en leerzame dag met elkaar te hebben. Het is de bedoeling rond 13.00 uur met een (gratis) broodmaaltijd te besluiten. Ook belangstellenden buiten het onderwijs zijn van harte welkom. Laat uw plaats niet leeg staan!

Namens het bestuur van de G.O.L.V.

Drs. J. Schipper (voorzitter)

M. Last (secretaris)

Boekbespreking

Prof.dr. W. van 't Spijker, **Spiritualiteit**, 480 blz., f 99,-, Uitgeverij De Groot Goudriaan, Kampen.

Hoofdauteur van dit kloeki boek is prof.dr. Van 't Spijker. De redactie wordt verder gevormd door prof.dr. W. Balke, drs. K. Exalto en drs. L. van Driel. Verder hebben o.a. meegewerkt prof.dr. C. Graafland, dr. A. Noordergraaf, dr. W. Verboom en prof.dr. W.H. Velema.

Achterin vinden we een register van persoonsnamen en een tekstregister. Wellicht had het aanbeveling verdiend ook een zakenregister toe te voegen. Eerst komen de Bijbelse gegevens in het boek aan de orde; de vroomheid in het Oude en Nieuwe Testament wordt belicht. Dan volgt de geschiedenis: spiritualiteit en de vroege kerk, spiritualiteit in de Middeleeuwen, Luther, Calvijn, Comenius, het Gereformeerde Piëtisme, de Puriteinen, Da

Costa en Kohlbrugge, Bavinck, Kuiper en Schilder, moderne roomskatholieke spiritualiteit, de spiritualiteit van de evangelischen en van de charismatici. Dan volgt een tussenbalans. Vervolgens worden er verschillende thema's aan de orde gesteld: Kerk en vroomheid, spiritualiteit en liturgie, geloofsonderricht, aktie, theologie, psychologie en persoonlijk geestelijk leven. In een slothoofdstuk wordt gehandeld over spiritualiteit en Spiritus Sanctus (Heilige Geest). In kort bestek wordt heel veel geboden. Men moest zich beperkingen opleggen en was zich daarvan bewust. Dat brengt subjectieve keuze's met zich mee. Zo rees bij ons de vraag waarom bij de behandeling van de Nadere Reformatie alleen aandacht is gegeven aan Th. à Brakel en W. à Brakel en bijvoorbeeld niet aan W. Teellinck en andere vertegenwoordigers van de Nadere Reformatie. Ook had naar onze mening meer aandacht gegeven moeten worden aan bevindelijk gereformeerden uit de 20e eeuw. Ook rees de vraag of bij het gedeelte over spiritualiteit en geloofsonderricht wel voldoende in rekening wordt gebracht dat er tweërlei kinderen des verbonds zijn. Ook op detailpunten hebben we weleens vraagtekens geplaatst: het hardop bidden door de catechisanten, het zingen van liederen op de catechisatie en meditatieve momenten naar aanleiding van een lied, een gedicht of muziek (blz. 368 en 369). Bovenstaande neemt echter niet weg dat er een standaardwerk is verschenen dat zijn waarde zeker zal bewijzen.

**Bemiddeling
Kraam- en
Gezinszorg
Meijer (B.K.G.M.)**

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg.

Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

**Bemiddeling Kraam-
en Gezinszorg Meijer**

Telefoon 02943 - 1145, mevr. J. Meijer.

Kwistet: een leerzaam en gezellig spel voor het hele gezin!

Kwistet is een bijbels kwisspel en kan gespeeld worden met 2 tot 4 personen. Het basisspel is geschikt voor personen vanaf 8 jaar. Met het 'aanvulset' erbij kunnen kinderen vanaf 4 jaar meedoen. Zo wordt spelenderwijs bijbelkennis vergroot. Ideaal voor de lange winteravonden!

Dit unieke en mooi uitgevoerde spel bevat 360 vragen op twee niveaus. Het kost slechts f 25,-. Het 'aanvulset' bevat 288 vragen op twee niveaus voor kinderen van 4 tot 9 jaar en kost slechts f 10,-. Kwistet is verkrijgbaar bij:

Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten,
Postbus 79, 3440 AB Woerden, Tel. 03480 - 18587

Voor AL uw:

boeken - bijbels - CD's
kantoorartikelen

Uw adres:

wij zijn er voor u

BOEKHUIS het KOMPAS
SCHERPENZEEL

Dorpsstraat 164, 03497-4355

*Plaats uw
familieberichten*

in

Bewaar het Pand

Если брат или сестра наги и не
имеют дневного пропитания

*"Indien er nu een broeder of zuster naakt zou zijn, en
gebrek zou hebben aan dagelijks voedsel...."*
(Jakobus 2:15)

Economisch gaat het steeds slechter in Rusland.
Voedsel, kleding, medicijnen, benzine, postzegels, alles
is schrikbarend duur geworden. Sommige artikelen zijn
zelfs helemaal niet meer te verkrijgen.

Friedensstimme wil de Russische broeders en zusters
helpen door het geven van humanitaire hulp.

GIRO 4132334

STEM VAN DE VREDE

FRIEDENSSTIMME

ГОЛОС МИРА

POSTBUS 15 • 2800 AA GOUDA • TEL. 01820-38544

**INDIA
heeft het
levend
water van
het
Woord
nodig!**

Deze Indiase heeft
water gehaald uit
een put. Wij
mogen hen de
Bijbel aanbieden,
de bron van het
levend water.

Hoeveel Bijbels
geeft u aan
India?
(4,50 per stuk)

Postgiro van De
Bijbel in elk
Huis 50789 te
Maassluis.

**STICHTING
"DE BIJBEL IN ELK HUIS"**

Postbank giro 50789
Amrobank 44.30.64.415
Postbus 421
3140 AK Maassluis

buro voor architectuur en ruimtelijke ordening d. vroegindewej b.v., architect BNA

Een dynamisch bureau dat opdrachten ontwerpt en uitwerkt middels geavanceerde tekencomputers; alle overige werkzaamheden zijn eveneens geautomatiseerd.

Het bureau heeft een zeer uitgebreid en gevarieerd opdrachtenpakket in:

- * Utiliteitsprojecten
 - kantoren
 - scholen
 - kerken
 - bedrijvenparken
 - sociale werkplaatsen
 - multi-funktionele gebouwen

- * Woningbouw zoals:
 - gesubsidieerde (premie A - woningwet)
 - bungalows - 2 onder 1 kap
 - renovatie

in de regio, elders in Nederland, alsmede daarbuiten.

**buro voor architectuur en ruimtelijke ordening
d. vroegindewej b.v., architect bna reg. nr. 1.890126.262**

**oosthavendijk 46 3241 lk middelharnis tel. 01870-85800
postbus 82 3240 ab middelharnis fax 01870-86910**

Laat uw naaste niet in de kou staan!

Stichting **Ontmoeting** probeert daar wat aan te doen.

Stichting **Ontmoeting** is een reformatische instelling, die thuislozen opvangt en begeleidt overeenkomstig Gods Woord.

Ook thuislozen zijn immers onze naasten!

Wilt u ons helpen? Geef u dan op als donateur à f 15 per jaar, of vraag nadere informatie aan

Stichting Ontmoeting
s-Gravendijkwal 95,
3021 EH Rotterdam,
tel. 010-4257677.

Ook giften zijn hartelijk

welkom:

Postbank

2600356

ABN-Amro Bank

55.82.34.550 t.n.v.

Stichting Ontmoeting

te Rhenen.

Secretariaat:

J.W. Hendriksen, Broekstraat 24, 7021 JX Zelhem, tel. 08340-24479.

Administratie en dienstencentrum:

s-Gravendijkwal 95, 3021 EH Rotterdam, tel. 010-4257677.

Steen onze hulpverlening aan thuislozen

Bestuur: ds. L.W. v.d. Meij (voorz.), A.D. Aarmoudse, J.W. Hendriksen,
Ing. J. Koetsier, K. de Kover, ds. C.J. Meeuse, W. van Oostende, ds. A.J. Schalkoort,
A.K. v.d. Staaij, mr. A. van Stuijvenberg, ds. W. van Vlastuin.

WOORD & DAAD

Via Woord & Daad kunt u uw arme naaste in de Derde Wereld te hulp komen.

Circa tweederde van de wereldbevolking bevindt zich aan de verkeerde kant van de kloof tussen rijk en arm.

Geef uw verre naaste een beter bestaan! Onze materiële hulp gaat samen met het bijbels getuigenis.

FINANCIËLE ADOPTIE

Een goed voorbeeld van hulpverlening is financiële adoptie.

Voor f 40.- per maand zorgt u voor voedsel, kleding en christelijk onderwijs voor een kansarm kind. Bel ons en meld u aan!

Vraag om ons gratis kwartaalblad. Giften welkom!

STICHTING REFORMATISCHE HULPAKTIE WOORD EN DAAD

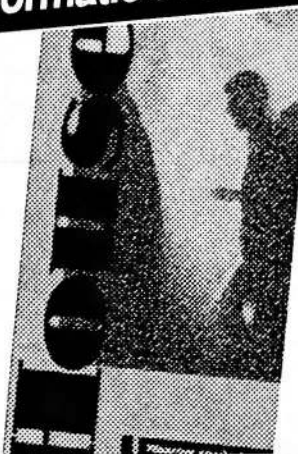
Postbus 560 - 4200 AN GORINCHEM - Telefoon 01830 - 24288
Postgiro 30.20.900 - ING Bank 68.23.44.222

**Geven doet
kinderen leven!**

Informatie over House

Bij de JBGG is een folder over House-muziek verschenen.

Hierin wordt in kort bestek veel informatie gegeven over deze muziekstijl waaraan zoveel jongeren zich overgeven.

De folder is bedoeld om jongeren en ouderen bewust te maken van de demonische en verwoestende krachten in dit verschijnsel.

De folder kost f 0,20 per stuk. Er is tevens een uitgebreide informatiemap verkrijgbaar over house voor f 6,50.

Bondscentrum JBGG

Postbus 79

3440 AB Woerden

Tel. 03480-18587

Nu een prachtig cadeau voor het hele gezin...

als u zich opgeeft als
abonnee van het
Reformatorisch Dagblad.

De nieuwe regionale aanpak van het Reformatorisch Dagblad geeft u nu meer nieuws uit uw regio. Ook uw plaatselijke omgeving is daarbij.

Dus mist u niets, u heeft wel veel extra!

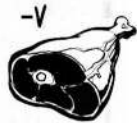
Deze **nieuwe opzet** van het Reformatorisch Dagblad willen wij dit jaar **feestelijk** met u gedenken door u te laten **profiteren** van een **prachtige cadeau-aanbieding**. Als u nu jaarabonnee wordt (ten minste tot en met 31 december 1994) en u tevens de rebusprijsvraag oplost en invult, **ontvangt u van ons deze mooie Tefal-friteuse (gratis thuis)**.

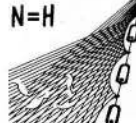
Wilt u het Reformatorisch Dagblad eerst 14 dagen **gratis op proef**, kruist u dat dan aan op de bon. U krijgt van ons aan het eind van die 14 dagen een invulformulier voor de regio-rebusprijsvraag toegestuurd, dat u kunt gebruiken als u besluit om een abonnement te nemen.

(Dit aanbod is geldig als u de laatste zes maanden geen abonnement heeft gehad.)

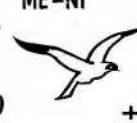
Bon in open enveloppe zonder postzegel zenden aan:

Rebus

-V

N=H

ME=Ni

-SP

-R

+S

EN=iO

nr.:

Ja, stuurt u mij het RD (aankruisen hetgeen van toepassing is)

☐ Ik wil de krant 14 dagen gratis ontvangen

☐ Ik neem een abonnement (ten minste tot en met 31 december 1994) en doe mee met de rebus (De prijs van een jaarabonnement voor 1994 is f 334,- met 2 weken gratis).

Naam: dhr./mevr.:

Adres: nr.:

Postcode:

Plaats:

Tel.: Handtekening:

Mijn oplossing is:

BON!

BHP